

Broedvogels Noordwijkse Golfclub 2016

Rien Sluijs & Jelle van Dijk

Inleiding

Omdat de laatste broedvogelinventarisatie al weer uit 2007 stamt, kwam vanuit de Noordwijkse Golfclub (NGC) het verzoek om weer eens de broedvogels te tellen. Wij namen deze klus op ons mede met het doel enkele enthousiaste leden van de golfclub wegwijs te maken in de opzet en de praktijk van broedvogelonderzoek.

Bezoeken

In totaal werd de golfbaan elfmaal bezocht, gespreid over de periode 24 maart - 16 juni. Slechts een enkele keer kon het gehele terrein bij één telronde in kaart worden gebracht. Eigenlijk is het gebied, hoe goed begaanbaar ook, te groot voor een telronde van 2-3 uren. Alle bezoeken vonden plaats in de eerste daglichturen. Bij nogal wat telrondes werden wij gehinderd door stevige wind (windkracht 4-5B) en lage temperaturen. Het voorjaar van 2016 was bijzonder koud. Zo waren de Paas- en Pinksterdagen kouder dan de Kerstdagen van 2015! Bij een telronde met lage temperatuur en stevige wind laten veel zangvogels zich niet horen waardoor zo'n telronde weinig nieuwe informatie oplevert. In totaal werd 21 uur aan het veldwerk besteed.

Methode

Bij elke ronde werden de waarnemingen op een plattegrond van de golfbaan, de veldkaart, genoteerd. De genoteerde afkorting kreeg een plusteken toegevoegd als er gedrag was vastgesteld dat op een territorium wees, zoals zang, transport van voedsel of nestbouw. Na afloop van het broedseizoen zijn de gegevens uitgewerkt en geïnterpreteerd volgens de richtlijnen in de *Handleiding Broedvogel Monitoring Project van Sovon Vogelonderzoek Nederland*.

Enkele opmerkingen

a. Inventarisatie 1978

De lijst van 1978 laat zien dat toen de samenstelling van de broedvogelbevolking sterk verschilde van die in 2016. Vooral valt het grote aantal grondbroeders in 1978 op zoals Wilde Eend, Fazant, Scholekster, Wulp, Kievit, Wulp, Tapuit en Veldleeuwerik. De komst van Vossen na 1980 heeft het verdwijnen van deze soorten zeker bevorderd.

b. Nijlgans

Verschillende keren was een paartje op de zevende hole aanwezig. Vermoedelijk hebben ze in de naaste omgeving in een oud buizerd- of haviksnest gebroed. Na het uitkomen van de eieren springen de jongen uit het nest waarna de oudervogels het kroost naar een poldersloot dirigeren.

c. Havik

Op 23 april werd een jagende Havik waargenomen. Deze soort broedt al jaren niet meer op het terrein van de NGC, maar wel op korte afstand in het bos van Staatsbosbeheer.

d. Houtduif

Bij het hoge aantal van 1978 moet men bedenken dat de Havik toen nog niet hier broedde en dat het dennenbos veel dichter was dan tegenwoordig. Het aantal in 2016 is beslist te laag omdat veel Houtduiven laat broeden tot zelfs in juli en augustus. Die mis je gewoon als je zoals in 2016 half juni met inventariseren stopt.

e. Grote Bonte Specht

Na een geslaagd broedgeval in een kromme abeel aan het einde van de vijfde hole omstreeks 2010 volgden broedgevallen in dode dennen langs de Wenckebachlaan. Helaas werden die dode dennen enkele jaren terug alle omgezaagd. Gelukkig keerde de Grote Bonte Specht dit jaar als broedvogel terug.

Boomleeuwerik

foto: Jan Hendriks

Nachtegaal foto: Jan Hendriks

f. Boomleeuwerik

Terwijl de Veldleeuwerik in de Hollandse duinen overal verdween, nam de Boomleeuwerik juist toe. Ook in het terrein van de NGC. Deze grondbroeder begint al in februari te zingen.

g. Grote Lijster

Verschillende keren werden foeragerende Grote Lijsters gezien, met name op vijfde en de zevende hole. Op 16 juni zochten twee volwassen vogels naar voedsel op de vijftiende. Hadden ze de bek vol, dan vlogen ze in rechte lijn naar een plek langs de Weideweg in het SBB-gebied. Dit bevestigde ons vermoeden dat de Grote Lijster dit jaar niet op het NGC-terrein heeft gebroed.

h. Winterkoning

Na een serie zachte winters zou je mogen verwachten dat de stand van de Winterkoning in de lift zit. Waarom het aantal paren hier toch afneemt, is volstrekt onduidelijk.

i. Roodborst

Het hoge aantal van 1978 is vermoedelijk te danken aan het interpretatiecriterium dat toen werd toegepast. Had je een soort driemaal op ongeveer dezelfde plek gezien of gehoord, dan mocht een territorium worden toegekend. Nu wordt met het begrip "datumgrens" gewerkt om te voorkomen dat wintergasten en trekkers ten onrechte als territoriumhouders worden aangemerkt. De datumgrens van de Roodborst ligt op 30 april. Drie waarnemingen van vóór 30 april leveren nu geen territorium meer op! Er zal ten minste één waarneming na de datumgrens moeten worden gedaan, wil van een geldig territorium worden gesproken.

j. Roodborsttapuit

Vrijwel overal in ons land gaat het de Roodborsttapuit voor de wind. In de jaren tachtig stond deze soort nog op de Rode Lijst! Deze insecteneter vinden we in het open

Grasmus foto: Jan Hendriks

duin waar struiken voor uitkijkposten zorgen en waar in de kruidenrijke vegetatie op insecten gejaagd kan worden.

k. Nachtegaal

De dichte bosschages van de zeereep vormen het bolwerk van deze soort. Omdat de vogels hier dicht bij elkaar zitten, zijn ze bijzonder actief wat hun zang betreft. De concurrenten moeten op afstand worden gehouden!

l. Grasmus

Deze soort bewoont dichte struwelen in de zeereep en het middenduin. Vrijwel overal in ons land gaat het deze soort voor de wind.

m. Tjiftjaf

Door de verdere uitgroei van het bos is geschikt habitat ontstaan voor deze soort, maar ook voor bosvogels als Zwartkop, Pimpelmees en Vink.

n. Zwarte Kraai

Tot in de jaren negentig werd elke Zwarte Kraai die zich op de baan vertoonde afgeschoten. Waagde een kraai een nest te bouwen, dan werd bij ontdekking het nest 'doorgeschoten'. Deze praktijk kostte een broedende Sperwer in 1992 het leven. Zwarte Kraaien worden nu met rust gelaten.

o. Kneu

Dit is een lastige soort om te inventarisaren omdat ze in groepjes door het gebied zwerven en niet echt laten merken waar zij tot nestbouw over zullen gaan. In ieder geval is hun aantal sinds 1978 duidelijk afgenomen.

Resultaten

Om een beeld te geven van de veranderingen in de broedvogelstand in de loop der jaren zijn ook de resultaten van drie voorgaande inventarisaties opgenomen.

Soort	1978	2001	2007	2016
Nijlgans	-	-	-	1
Wilde Eend	13	1	1	-
Havik	-	1	1	-
Fazant	5	1	3	-
Patrijs	-	1	2	-
Scholekster	1	-	-	-
Kievit	1	-	-	-
Houtsnip	1	-	-	-
Wulp	1	-	-	-
Houtduif	25	9	8	3
Holenduif	-	1	2	-
Zomertortel	2	-	-	-
Koekoek	1	1	1	1
Ransuil	2	-	-	-
Grote Bonte Specht	-	-	-	1
Boerenwaluw	-	1	-	-
Boomleeuwerik	2	1	-	4
Veldleeuwerik	14	-	-	-
Witte Kwikstaart	1	-	-	1
Boompieper	3	4	2	5
Graspieper	7	10	5	5
Heggenmus	13	8	9	13
Winterkoning	11	3	7	2
Roodborst	11	1	2	3
Tapuit	4	-	-	-
Roodborsttapuit	1	3	2	8
Nachtegaal	5	7	13	16

Soort	1978	2001	2007	2016
Gekraagde Roodstaart	-	-	-	1
Merel	7	9	8	6
Zanglijster	1	-	1	1
Grote Lijster	-	-	1	-
Sprinkhaanzanger	1	2	-	-
Kleine Karekiet	-	-	1	-
Grasmus	5	11	13	16
Braamsluiper	-	-	3	-
Tuinfluitier	1	-	-	-
Zwartkop	-	1	1	2
Fitis	10	11	14	9
Tjiftjaf	1	1	4	7
Koolmees	1	1	3	5
Pimpelmees	-	-	2	2
Glanskop	-	-	-	1
Staartmees	-	-	1	-
Goudhaan	-	-	1	-
Boomkruiper	1	4	-	2
Ekster	3	1	3	2
Gaai	1	2	1	1
Zwarte Kraai	-	-	-	2
Spreeuw	2	-	-	-
Huismus	5	-	-	1
Ringmus	-	1	-	-
Vink	2	7	8	8
Kneu	20	11	11	9

Gekraagde Roodstaart
foto: Jan Hendriks